

Cải thiện chỉ số Năng lực cạnh tranh cấp tỉnh ở Nghệ An TẠO ĐIỀU KIỆN CHO KINH TẾ TƯ NHÂN PHÁT TRIỂN

■ TS. Nguyễn Thị Kim Dung, Ths. Lê Thị Xuân
Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh (PCI - viết tắt của cụm từ tiếng Anh Provincial Competitiveness Index) là chỉ số đánh giá và xếp hạng chính quyền các tỉnh, thành phố của Việt Nam về chất lượng điều hành kinh tế và xây dựng môi trường kinh doanh thuận lợi cho việc phát triển của khu vực kinh tế tư nhân. PCI là một nghiên cứu, đánh giá việc thực hiện chính sách của địa phương đối với khu vực kinh tế tư nhân chủ yếu dựa trên những cảm nhận của chính các doanh nghiệp dân doanh được điều tra.

Chỉ số PCI không những nhằm xếp hạng thứ tự các tỉnh, thành, mà còn tìm ra nguyên nhân tại sao trên cùng một quốc gia, một số tỉnh lại vượt trội hơn những tỉnh khác về tốc độ tăng trưởng kinh tế và sự phát triển năng động của khu vực kinh tế tư nhân. Từ đó giúp chính quyền nhận ra được điểm mạnh, điểm yếu của mình trong công tác điều hành kinh tế, tạo áp lực thúc đẩy cải cách; chỉ ra những sáng kiến, chính sách tốt của các tỉnh để tham khảo, học hỏi; tạo động lực cho thu hút đầu tư, phát triển doanh nghiệp; xem xét đánh giá chất lượng quản lý điều hành của các cơ quan nhà nước, công tác cải cách hành chính, chất lượng đội ngũ cán bộ nhằm xây dựng nền công vụ và đội ngũ cán bộ đáp ứng yêu cầu phát triển.

1. Kết quả chỉ số PCI trong 3 năm 2019-2021 của Nghệ An

1.1. Kết quả tổng hợp chỉ số PCI của Nghệ An trong 3 năm (2019-2021)

Bảng 1. Kết quả xếp hạng chỉ số PCI của Nghệ An từ 2019-2021

Năm	Điểm tổng hợp	Kết quả xếp hạng	Xếp loại nhóm điều hành
2021	64,74	30	Khá
2020	64,73	18	Khá
2019	66,64	18	Khá

Trong 3 năm vừa qua, Nghệ An luôn đứng chân trong nhóm tỉnh điều hành khá nhưng vị thứ lại có sự thay đổi. Năm 2019, Nghệ An xếp thứ 18 với số điểm 66,64. Năm 2020, tuy vị thứ vẫn giữ nguyên nhưng điểm số đã sụt giảm. Điều này chứng tỏ niềm tin của các doanh nghiệp đối với sự điều hành của chính quyền tỉnh đã suy giảm. Đáng tiếc là sự suy giảm đó không dừng lại.

Năm 2021, tuy điểm số không giảm nhưng vị thứ của Nghệ An đã giảm 12 bậc, từ vị thứ 18 giảm xuống 30. Sỡ dĩ kết quả như vậy là do các địa phương khác đã có sự cải thiện điểm số khá hiệu quả nên điểm số PCI trung bình tăng lên dẫn đến điểm số của Nghệ An không giảm nhưng vị thứ lại giảm. Nghệ An vẫn đứng trong nhóm tỉnh điều hành khá nhưng vị thứ chỉ cách tỉnh đứng đầu nhóm trung bình hai bậc. Thực trạng đó báo động rằng nếu không

quyết tâm nỗ lực cải thiện môi trường đầu tư thì rất dễ có nguy cơ tụt xuống nhóm trung bình.

Thực ra sự suy giảm của chỉ số PCI của Nghệ An đã bắt đầu từ năm 2020. Năm 2019, Nghệ An là tỉnh đứng thứ 2 trong danh sách 33 tỉnh xếp loại khá, tương chừng như sắp chạm vào nhóm tỉnh điều hành tốt. Nhưng năm 2020, dù vị thứ trong bảng xếp hạng không thay đổi nhưng vị thứ trong nhóm tỉnh xếp loại khá đã thụt lùi. Từ đứng thứ 2 đã giảm xuống xếp thứ 8 trong 19 tỉnh xếp loại khá. Năm 2021, Nghệ An xếp thứ 18/20 tỉnh điều hành khá, chỉ lùi hai bậc nữa là xuống nhóm điều hành trung bình.

Trong bối cảnh năm 2021, đại dịch Covid đã làm cho các doanh nghiệp lao đao với muôn vàn khó khăn và sự cải thiện môi trường đầu tư của chính quyền tỉnh cũng gặp nhiều trở ngại nhưng kết quả này thật sự đáng buồn và đáng lo ngại cho sự phát triển kinh tế của tỉnh. Trong văn kiện Đại hội XII, Đảng ta đã xác định: *Hoàn thiện cơ chế chính sách để tạo thuận lợi phát triển kinh tế tư nhân ở hầu hết các ngành và lĩnh vực kinh tế, trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế.* Việc tìm các giải pháp để nâng hạng chỉ số PCI chính là để thực hiện một chủ trương lớn của Đảng.

Việc điều tra khảo sát chỉ số PCI cũng chính là lắng nghe tiếng nói của

doanh nghiệp, góp phần thu hút đầu tư trong và ngoài nước, đưa kinh tế tư nhân phát triển. Có nhiều kênh để đánh giá hiệu quả cải thiện môi trường đầu tư của chính quyền tỉnh, trong đó ý kiến doanh nghiệp có vai trò rất quan trọng. Khi doanh nghiệp đã có ý kiến phản hồi thì chính quyền cần lắng nghe, tiếp thu và có giải pháp để khắc phục những hạn chế để tạo môi trường đầu tư hấp dẫn nhất, tạo động lực cho kinh tế của địa phương phát triển.

Vậy vị thứ của Nghệ An trên bảng xếp hạng năm 2021 bị suy giảm là do đâu? Có nhiều nguyên nhân nhưng trong bài viết này, chúng ta thử xem xét kết quả các chỉ số thành phần trong những năm gần đây để biết được chỉ số nào có kết quả cao để tiếp tục phát huy và chỉ số nào đạt kết quả thấp cần khắc phục trong thời gian tới.

1.2. Chỉ số thành phần của Nghệ An trong 3 năm, từ 2019-2021

Bảng 2. Điểm chỉ số thành phần và PCI của Nghệ An từ 2019-2021

Chỉ số	2019	2020	2021
1. Gia nhập thị trường	7,78	7,39	6,99
2. Tiếp cận đất đai	6,63	6,54	6,94
3. Tính minh bạch	6,95	6,04	6,1
4. Chi phí thời gian	6,74	7,61	7,54
5. Chi phí không chính thức	5,86	6,22	6,50
6. Cạnh tranh bình đẳng	6,57	6,35	4,21
7. Tính năng động	5,79	6,31	6,27
8. Chính sách hỗ trợ doanh nghiệp	6,57	6,78	7,57
9. Đào tạo lao động	6,86	6,25	5,82
10. Thiết chế pháp lý	6,55	6,53	6,59
PCI	66,64	64,73	64,74
Xếp hạng	18	18	30
Xếp loại	Khá	Khá	Khá

Việc cải thiện môi trường kinh doanh khá hiệu quả đối với các nội dung *Gia nhập thị trường; Tiếp cận đất đai; Tính minh bạch; Chi phí thời gian; Chính sách hỗ trợ doanh nghiệp; Đào tạo lao động*. Tuy vậy, Nghệ An vẫn rất ít chỉ số thành phần đạt điểm khá trở lên và chưa có chỉ số thành phần nào đứng đầu trên cả nước. Năm 2019 chỉ có 1 chỉ số đạt điểm khá (*Gia nhập thị trường*). Năm 2020 có hai chỉ số đạt trên 7 điểm (*Gia nhập thị trường* và *Chi phí thời gian*) và năm 2021 cũng chỉ có 2 chỉ số (*Chi phí thời gian* và *Chính sách hỗ trợ doanh nghiệp*). Trong 3 năm 2019-2021, Nghệ An không có chỉ số nào đạt điểm khá liên tục. Điều đó chứng tỏ việc cải thiện môi trường kinh doanh trên từng nội dung chưa ổn định nên thiếu bền vững. Với 10 chỉ số nội dung mà chỉ số đạt loại khá chỉ có 2 thì nhiệm vụ cải thiện môi trường kinh doanh, tạo điều kiện cho các nhà đầu tư của Nghệ An vẫn còn nhiều việc phải làm.

Trong hai năm gần đây các chỉ số *Tính năng động của chính quyền tỉnh; Chi phí không chính thức; Thiết chế pháp lý* điểm số đã tăng hơn nhiều so với trước. Đây chính là sự ghi nhận của các doanh nghiệp đối với việc cải thiện các chỉ số này của chính quyền tỉnh. So với năm 2020, trong 10 chỉ số thành phần, năm 2021 chỉ có 2 chỉ số tăng được 1,19 điểm. Chỉ số tăng điểm nhiều nhất là *Chính sách hỗ trợ doanh nghiệp* (0,79 điểm) và vươn lên đạt mức điểm khá (7,57 điểm). Sụt giảm điểm nhiều nhất là chỉ số *Cạnh tranh bình đẳng* đạt 4,21 điểm, giảm 2,14 điểm so với năm 2020. Trong ba năm gần đây, duy nhất chỉ số này của năm 2021 không đạt điểm trung bình.

2. Đề xuất một số vấn đề để cải thiện môi trường đầu tư, nâng hạng chỉ số PCI, tạo điều kiện cho kinh tế tư nhân phát triển

Trong thời gian qua, UBND tỉnh Nghệ An đã có nhiều giải pháp để thu hút các nhà đầu tư, nâng hạng *Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh*. Nhưng vấn đề là sự nỗ lực đồng hành cùng doanh nghiệp phải được các doanh nghiệp thừa nhận thông qua chỉ số PCI. Để nâng hạng chỉ số PCI, trong thời gian tới xin đề xuất một số vấn đề sau:

Thứ nhất, ban hành và quyết tâm thực hiện *Đề án nâng hạng chỉ số PCI* để khôi phục lại vị thứ và vươn lên thứ hạng cao hơn. Đã 17 năm được xếp hạng chỉ số PCI nhưng Nghệ An vẫn chưa có Đề án cải thiện chỉ số PCI. Mục tiêu thực hiện đề án là nhằm giảm thiểu các hạn chế cũng như tăng cường những thuận lợi của tỉnh về môi trường kinh doanh và năng lực cạnh tranh. Việc thực hiện hiệu quả chương trình hành động này sẽ góp phần cải thiện môi trường kinh doanh của tỉnh, qua đó cải thiện năng lực cạnh tranh, hướng tới mục tiêu đưa Nghệ An trở thành một điểm đến hấp dẫn cho các nhà đầu tư tại khu vực Bắc Trung bộ.

Đề án nâng cao chỉ số năng lực cạnh tranh PCI là cơ sở để các ngành, các cấp xây dựng và triển khai các kế hoạch, giải pháp cụ thể trong từng lĩnh vực quản lý nhà nước nhằm cải thiện chất lượng điều hành kinh tế - xã hội của tỉnh, đặc biệt là việc thống nhất từ nhận thức đến hành động của các ngành, các cấp và nâng cao vai trò, trách nhiệm của người đứng đầu các cơ quan, đơn vị.

Đề án cần đề ra các mục tiêu cụ thể về chỉ số năng lực cạnh tranh của tỉnh trong giai đoạn 2022-2025 và định hướng đến năm 2030. Xây dựng các giải pháp chung và các giải pháp cụ thể cho từng chỉ số thành phần; xác định rõ trách nhiệm theo dõi, đôn đốc, giám sát và tổ chức thực hiện của từng cơ quan có liên quan. Từ cải thiện các chỉ số thành phần qua đó cải thiện vị thứ của tỉnh Nghệ An trong bảng xếp hạng chỉ số PCI được công bố hàng năm.

Thứ hai, tập trung cải thiện chỉ số thành phần đạt kết quả thấp nhất năm 2021

Trong các chỉ số thành phần, chú trọng cải thiện chỉ số có điểm số thấp nhất trong bảng xếp hạng năm

2021 là *Cạnh tranh bình đẳng*. Năm 2021 chỉ số này chỉ đạt 4,21 điểm, giảm 2,14 điểm so với năm 2020. Kết quả này chứng tỏ chính quyền tỉnh vẫn còn có sự phân biệt đối xử giữa các doanh nghiệp lớn với doanh nghiệp nhỏ và vừa trong nước. Tỉnh Hà Tĩnh, láng giềng của Nghệ An xếp thứ 27 nhưng điểm của chỉ số này là 6,47.

Chỉ số thành phần này phản ánh sự bình đẳng trong các mối quan hệ giữa các loại hình doanh nghiệp, giữa các thành phần kinh tế với nhau, thể hiện sự quan tâm của lãnh đạo tỉnh với thành phần kinh tế tư nhân, kinh tế tập thể. Vấn đề cần chú ý nhất trong thời gian tới để cải thiện môi trường kinh doanh là phải tạo được *sự cạnh tranh bình đẳng* giữa loại hình doanh nghiệp nhà nước và doanh nghiệp tư nhân, hợp tác xã.

Chỉ số thành phần này được khảo sát ý kiến các doanh nghiệp bằng 10 câu hỏi với yêu cầu trả lời đồng ý hoặc không đồng ý. Một số câu hỏi trong số đó là:

- Sự quan tâm của chính quyền tỉnh không phụ thuộc vào đóng góp của doanh nghiệp;
- Tỉnh ưu tiên giải quyết các khó khăn cho các doanh nghiệp lớn so với doanh nghiệp nhỏ và vừa trong nước;
- Tỉnh ưu tiên thu hút đầu tư từ các doanh nghiệp lớn hơn là phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa trong nước;
- Thuận lợi trong việc tiếp cận đất đai là đặc quyền dành cho các doanh nghiệp lớn;
- Thủ tục hành chính nhanh chóng hơn là đặc quyền dành cho các doanh nghiệp lớn...

Thứ ba, học tập kinh nghiệm của các địa phương đạt chỉ số PCI với thứ hạng cao

Các tỉnh thuộc nhóm đầu của bảng xếp hạng đã thực thi nhiều giải pháp để cải

thiện môi trường kinh doanh mang lại hiệu quả cao nên chúng ta cần học hỏi kinh nghiệm để vận dụng phù hợp vào địa phương mình. Trước hết là tỉnh Quảng Ninh - đơn vị dẫn đầu bảng xếp hạng 5 năm liên tiếp. Năm 2021, dù gặp nhiều khó khăn do đại dịch covid-19 nhưng Ban chấp hành Đảng bộ tỉnh vẫn quyết tâm cải thiện chất lượng điều hành của địa phương mình qua việc ban hành Nghị quyết 05-NQ/TU về đẩy mạnh cải cách hành chính, cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh cấp tỉnh giai đoạn 2021-2025, định hướng đến năm 2030. Mục tiêu của tỉnh là xây dựng chính quyền kiến tạo, lấy sự hài lòng của người dân và doanh nghiệp làm thước đo cho sự phục vụ. Trong năm 2021, Quảng Ninh tiếp tục rà soát, cắt giảm, đơn giản hóa, công khai minh bạch thủ tục hành chính để giảm 40-50% thời gian giải quyết thủ tục hành chính so với quy định.

Quảng Ninh có nhiều sáng kiến hay trong việc cải thiện môi trường đầu tư. Lãnh đạo tỉnh đề ra phương châm “5 thật” để các cơ quan nhà nước và cán bộ trong tỉnh thực hiện. Đó là: phải ứng xử chân thành để doanh nghiệp suy nghĩ thật doanh nghiệp nói thật - chính quyền hành động thật - các nỗ lực của tỉnh có kết quả thật - người dân, doanh nghiệp được thụ hưởng thật. Trong năm 2021, Quảng Ninh cũng đã thành lập Tổ công tác hỗ trợ dự án đầu tư sử dụng vốn ngoài ngân sách để nắm bắt vướng mắc nhà đầu tư gặp phải và tích cực tháo gỡ khó khăn liên quan đến thủ tục về đầu tư, đất đai, giải phóng mặt bằng và các thủ tục vận hành dự án...

Hải Phòng là thành phố đã cải thiện được 5 bậc trên bảng xếp hạng và vươn lên vị trí á quân. Hàng tháng, thành phố đã tổ chức đối thoại giữa doanh nghiệp và UBND thành phố nhằm tập trung tháo gỡ kịp thời những vướng mắc nảy sinh trong hoạt động sản xuất, kinh doanh. Hải Phòng đã thành lập Trung tâm xúc tiến đầu tư, thương mại, du lịch làm đầu mối theo mô hình “một cửa” cho các hoạt động đầu tư, góp phần thu hút các nhà đầu tư lớn trong và ngoài nước. Năm 2021, Hải Phòng không những thu hút được nhiều nhà đầu tư lớn mà còn vươn lên dẫn đầu trong thu hút vốn đầu tư FDI. Một số ngành của Hải Phòng như Cục thuế, Ban quản lý khu kinh tế, Sở Kế hoạch và Đầu tư

đã ký cam kết công khai trước doanh nghiệp những nội dung hỗ trợ và cải cách rất cụ thể. Chẳng hạn như cam kết không để doanh nghiệp đi lại bổ sung hồ sơ quá 1 lần, cam kết giảm thời gian hoàn thành nhiều thủ tục xuống còn 1 nửa so với quy định của Trung ương... Không những ký cam kết công khai mà thành phố đã đề nghị doanh nghiệp và báo chí theo dõi, giám sát quá trình thực hiện các cam kết. Nhờ sự nỗ lực đó mà trong năm 2021, thành phố đã cải thiện được 17 bậc về chỉ số *Tính minh bạch*, 10 bậc về *Tính năng động và tiên phong của chính quyền tỉnh*, 2 bậc trong chỉ số *Chính sách hỗ trợ doanh nghiệp*.

Bên cạnh Quảng Ninh và Hải Phòng, còn nhiều địa phương khác có nhiều giải pháp để cải thiện môi trường đầu tư, nâng hạng chỉ số PCI mà chúng ta nên tham khảo trong quá trình cải thiện chỉ số PCI, đồng hành cùng doanh nghiệp. Với truyền thống cách mạng vốn có của Nghệ An, với sự nỗ lực, quyết tâm của chính quyền tỉnh cùng các cơ quan ban ngành và mỗi cán bộ, công chức, viên chức, tin tưởng rằng năm 2022 chúng ta sẽ khôi phục lại vị thứ đã đạt được ở năm 2020 và vươn lên thứ hạng cao hơn./.

Chú thích:

* Các số liệu trong bài viết được trích dẫn từ *Báo cáo chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh Việt Nam năm 2021* của Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

1. Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (2020), *Báo cáo chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh Việt Nam năm 2020*, <https://pcivietnam.vn>
2. Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (2021), *Báo cáo chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh Việt Nam năm 2021*, <https://pcivietnam.vn>.